

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Петіна Л. В., к.е.н., доцент

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

У статті аналізуються основні напрями розвитку фінансової й інвестиційної політики в аграрному секторі економіки та досліджуються шляхи їх покращення.

In the article basic directions of development of financial and investment policy are analysed in the agrarian sector of economy and the ways of their improvement are probed.

Постановка проблеми. Від напрямів розвитку фінансової й інвестиційної політики в аграрному секторі економіки залежить економічне зростання галузей АПК та соціальний стан населення країни. Досвід розвинених держав світу свідчить, що ефективність аграрного виробництва залежить від рівня державної підтримки сільськогосподарського виробництва, державного регулювання аграрного сектору економіки, активізації інвестиційних процесів в АПК, кооперації та аграрно-промислової інтеграції сільгоспвиробників. В умовах України це питання недостатньо вивчене і потребує додаткових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок в дослідження теоретичних й практичних засад фінансової політики та її окремих складових зробили зарубіжні і вітчизняні науковці: В. Алексійчук, В. Андрійчук, С. Вітте, О. Василик, О. Гудзь, О. Гудзинський, В. Гаєць, А. Даниленко, М. Дем'яненко, М. Малік, Б. Пасхавер, П. Саблук, В. Ситник та ін. Під впливом їхніх досліджень суттєво змінилися уявлення про роль і значення фінансової та інвестиційної політики в розвитку виробництва; про систему фінансового забезпечення, ціноутворення, страхування, оподаткування, інвестування аграрних підприємств. Але ще залишаються проблеми формування й реалізації фінансової політики на рівні галузі, регіонів та аграрних підприємств.

Постановка завдання. Дослідження умов поглиблення теоретичних і практичних основ формування та реалізації фінансової й інвестиційної політики в аграрному секторі економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова політика стало-го розвитку аграрного сектору економіки – це сукупність заходів спрямованих на формування та використання фінансів (інвестицій) для досягнення поставленої мети. Вона визначається у часі програмними документами, а також фінансовими можливостями держави, регіонів, суб'єктів господарювання та інвесторів і спирається на ряд таких найважливіших принципів як цілеспрямованість, системний підхід, реалістичність, ефективність. Її основою є наукове обґрунтування поставленої мети, визначення єдиної концепції розвитку сільського господарства як у короткостроковій так і довгостроковій перспективі, вибір механізмів, які здатні забезпечити формування та цілеспрямоване направлення фінансових потоків та інвестицій.

Використання інструментів фінансової та інвестиційної політики у

сільському господарстві має дієвий вплив на прискорення трансформаційних процесів, які відбуваються не тільки в аграрному секторі економіки, а й у переробній, машинобудівній та інших галузях АПК, а також зміцнює продовольчу безпеку країни. Основна ціль фінансової (інвестиційної) політики держави – забезпечити добробут усього населення України.

Предметом сучасної фінансової політики виступають відносини, що виникають в процесі управління фінансовими ресурсами держави й підприємств на основі науково обґрунтованої концепції функціонування та розвитку фінансів країни та її окремих галузей, які враховують закони й закономірності розвитку ринкової економіки, формування й використання централізованих грошових фондів держави, тощо.

Категорія фінансової політики є категорією імперативного управління через систему інших організаційно-економічних категорій: фінансове право, систему фінансів, фінансову систему, фінансовий механізм.

Зв'язок функцій категорії фінансів й організаційно-економічної категорії фінансової політики як управлінського поняття виявляється в конкретних типах і формах фінансової політики: бюджетної, дохідної (податкової й неподаткової) видаткової, контрольної-регулятивної. Отже, фінансова політика є синтезом фінансових відносин й імперативних управлінських відносин, що виникають у процесі побудови й реалізації концепції функціонування й розвитку фінансів держави і підприємств.

Реалізація фінансової політики відбувається шляхом вжиття ряду заходів, втілюваних у фінансовому праві, системі фінансів, фінансовій системі й фінансовому механізмі з метою найбільш повного виконання фінансами своїх функцій. Через норми фінансового права й елементи фінансової системи та фінансового механізму відбувається реалізація положень фінансової концепції. При цьому фінансове право є сукупністю юридичних та правових норм і правил, що регламентують основи побудови фінансів, фінансової системи й фінансового механізму. Воно містить у собі загально фінансове, бюджетне й податкове право.

Цілі й завдання фінансової політики здійснюються через систему планування, організації, регулювання й контролю. На підставі вище викладеного можна стверджувати, що фінансова політика – це імперативна, теоретично й науково обґрунтована система планування, організації, регулювання й контролю фінансових відносин у процесі утворення й використання централізованих грошових фондів (доходів) підприємств (комунальних утворень).

На макрорівні фінансова політика становить засновану на економічних (фінансових) відносинах особливу сферу діяльності держави в галузі формування й використання державних (місцевих) доходів і цілеспрямованого впливу на суспільне відтворення через систему конкретних фінансових механізмів реалізації економічної (фінансової) концепції досягнення певного економічного, фінансового й соціального ефекту.

На макрорівні фінансова політика – це сукупність заходів, здійснюваних господарюючим суб'єктом, щодо цілеспрямованого ефективного формування, організації та використання фінансів для досягнення поставленої мети.

Досвід високорозвинених країн свідчить, що в умовах ринкової економіки ефективність аграрного виробництва значно залежить від рівня державної підтримки галузі. Моделюючи розвиток аграрного сектору економіки Кабінет Міністрів своїм розпорядженням від 21 грудня 2005 р. №536-р схвалив Концепцію комплексної програми підтримки розвитку українського села на 2006-2010 р. р. Нині в Україні бюджетні кошти спрямовуються на підтримку розширеного відтворення у сільському господарстві, на стримування інфляційних процесів і захист інтересів споживачів сільськогосподарської продукції. При цьому державна підтримка аграрного сектору економіки залежить від бюджетного фінансування програм і заходів спрямованих на розвиток галузі, часткову компенсацію відсоткових ставок за користування кредитами комерційних банків, списання безнадійної заборгованості перед бюджетом і соціальними фондами, пільговий режим оподаткування.

Одним з основних економічних методів державного регулювання аграрного сектору економіки є бюджетно-податкове регулювання. Ефективне використання бюджету у макроекономічному регулюванні потребує узагальнення світового й вітчизняного досвіду та розробки заходів спрямованих на сприяння процесу збалансованої макроекономічної стабілізації, подолання інфляційних процесів і структурної перебудови економіки, зокрема в аграрному секторі. Це потребує спрямування податкової політики в напрямі стимулювання підприємницької діяльності товаровиробників, зменшення податкового тиску на них, формування системи взаємовідносин між бюджетами всіх рівнів у напрямі забезпечення самостійності місцевих бюджетів, забезпечення фінансовими ресурсами соціальної сфери, формування бюджетної політики, спрямованої на економічний і соціальний розвиток країни.

До окремих інструментів фінансової політики входить система пільгового оподаткування, дотацій, субсидій, цільові бюджетні асигнування, кредитні й інвестиційні ресурси, обсяги яких мають тенденцію до щорічного зростання.

Інвестиційна політика, як одна з основних складових фінансової політики, є частиною інвестиційного процесу, що сприяє розвитку сільського господарства і залежить від обсягу, структури та напряму інвестування. Достатнє інвестування аграрних підприємств є запорукою оновлення та вдосконалення матеріальної бази сільськогосподарського виробництва, підвищення його ефективності, поліпшення якості харчування населення та зростання його добробуту. Інвестиційна політика повинна базуватись на таких принципах як цілісність, обачливість, самофінансування, максимальна ефективність, інноваційність, стабільність, прозорість використання інвестиційних коштів, отримання економічного й соціального ефекту.

На інвестиційну привабливість сільськогосподарській галузі також впливає ступінь розвитку соціальної інфраструктури у сільській місцевості.

До основних чинників, які стримують активні дії інвесторів відносяться: політична нестабільність у державі, недосконалість законодавчої бази, високі ризики неповернення інвестиційних коштів, несвоєчасність нарахування та виплати дивідендів, високий рівень корупції, відсутність дієвого контролю

за цільовим використанням інвестицій.

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється відповідно до державних інвестиційних програм шляхом прямого управління державними інвестиціями; введенням системи податків з диференціацією суб'єктів і об'єктів оподаткування, податкових ставок і пільгуванням фінансової допомоги у формі субсидій, субвенцій бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей; проведенням зваженої фінансової, цінової та кредитної політики; дотриманням державних норм і стандартів; антимонопольними заходами; розвитком конкуренції на інвестиційному ринку; розвитком та захистом внутрішнього інвестиційного ринку та ін..

Процес інвестування характеризується різним рівнем динамічності по областях України, що пов'язано з різною ризиковістю ведення аграрного бізнесу в окремих регіонах. В цілому ж по країні з кожним роком обсяг інвестицій в основний капітал сільського господарства збільшується. Лідерами за питомою вагою таких інвестицій є Херсонська, Хмельницька, Тернопільська і Чернігівська області. Найменший обсяг інвестицій спрямовується в сільське господарство Закарпатської, Івано-Франківської, Донецької областей.

Пріоритетні напрями капіталовкладень: введення в дію тваринницьких приміщень; будівництво сховищ для картоплі, овочів і фруктів; зведення теплиць закритого ґрунту; будівництво комбікормових, силосних й сінажних споруд; рекультивация земель тощо.

Беручи до уваги те, що сільськогосподарська галузь знаходиться в економічній кризі і потребує значних вкладень у свій розвиток а держава не в змозі в повному обсязі задовольнити фінансові потреби виробників, необхідно більш активно співпрацювати аграріям з зовнішніми інвесторами. При цьому слід зазначити, що в останні роки спостерігається стійка тенденція до збільшення приросту іноземного капіталу в розвиток сільського господарства. Найбільша частина їх припадає на Київську, Львівську, Дніпропетровську області.

Основними інвесторами аграрно-промислового комплексу України є: Кіпр, Великобританія, США, Німеччина, Франція і Росія. Інші країни займають від 3,0 до 5,7% обсягу іноземного інвестування.

Ефективним інвестиційним механізмом і важливим елементом економічної й інвестиційної політики держави є лізинг. В умовах, коли пільгове фінансування та кредитування банками є недостатнім, державний лізинг для аграрних підприємств залишається єдиним шансом на придбання нових технічних засобів. Особливо це стосується малих і середніх господарств. В той же час слід відмітити, що динаміка лізингового кредитування в інвестиціях у сільське господарство залишається нестабільною і коливається від 53,0 млн. грн. до 324,0 млн. грн. щорічно. У розрахунку на 1 га сільгоспугідь вартість машин, отриманих за лізингом не перевищує 8 грн., що суттєво не впливає на технічне оснащення суб'єктів аграрного виробництва. Це указує на те, що лізинг, як форма інвестування сільськогосподарського виробництва, ще не користується популярністю серед українських підприємців.

У перспективі фінансовий лізинг в аграрно-промисловому комплексі

може стати вигідною формою інвестиційної діяльності. Для селян це дасть можливість заощаджувати кошти для інвестування в інші, більш ефективні види діяльності та купувати технічні засоби, вартість яких перевищує річні фінансові можливості. Для машинобудівників фінансовий лізинг – захід, що сприяє нарощуванню обсягів виробництва так як дозволяє вирішувати соціальні проблеми виробничих колективів; збільшувати прибутки; значно збільшувати потенційні можливості для оновлення власної матеріально-технічної бази; покращувати конкурентоспроможність машин і агрегатів, що виробляє підприємство та ін.

Поняття фінансової й інвестиційної політики пов'язане не тільки з державою та її регіонами, а й з окремими галузями економіки та її підприємствами.

Фінансова політика сталого розвитку аграрних підприємств – це сукупність заходів, що здійснюються суб'єктами господарської діяльності щодо ефективного формування, організації та спрямування фінансів для досягнення поставленої мети. Її особливістю є соціальна орієнтація на забезпечення соціальних стандартів та соціальний захист працівників підприємств і повинна співпадати з державною фінансовою політикою, націленою на підвищення добробуту сільського населення та покращення стану сільських територій.

Основою фінансової й інвестиційної політики розвитку аграрних підприємств є чітке визначення єдиної концепції розвитку сільського господарства як у короткостроковій так і довгостроковій перспективі та наукове обґрунтування поставленої мети.

Для реалізації поставлених цілей і мети необхідно, насамперед, здійснити ряд наступних заходів, спрямованих на:

- впровадження інноваційних технологій у виробництво;
- щорічне збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції;
- покращення якості виробленої продукції та зниження її собівартості;
- забезпечення ефективності управління та контролю за формуванням і

використанням фінансових ресурсів тощо.

Фінансова й інвестиційна політика аграрного підприємства є основою процесу управління його фінансами і повинна здійснюватися за такими напрямками:

- управління активами;
- управління капіталом;
- управління поточними витратами;
- управління ціноутворенням;
- управління фінансовими й інвестиційними потоками та контроль за їх

використанням тощо.

Фінансова й інвестиційна політика передбачає управління формуванням фінансового й інвестиційного капіталу. Збільшенню його обсягів суб'єктами господарської діяльності сприяє розвиток кооперації в сільській місцевості та входження аграрних формувань в інтегровані аграрно-промислові структури. Мотивацією до створення таких інтегрованих об'єднань є забезпечення гарантованого постачання сировини на переробні

підприємства та збуту вирощеної аграрними підприємствами сільськогосподарської продукції, зміцнення ресурсного потенціалу, підвищення завантаженості виробничих потужностей, зниження витрат на виробництво продукції та підвищення рівня її конкурентоспроможності як на внутрішньому так і зовнішньому ринках. Об'єднуючись, аграрні і промислові (переробні та харчосмакові) підприємства могли б створювати спільну інфраструктуру, сприяти фінансовому оздоровленню інтегрованих підприємств.

Враховуючи активізацію процесів кооперування та інтеграції у сільськогосподарській галузі, доцільним є стимулювання з боку держави створення аграрних кредитних кооперативів, що сприяло б мобілізації заощаджень населення на виконання державних і регіональних програм.

Перспективним напрямом формування інвестиційних ресурсів є залучення коштів з боку виробничих об'єднань інших галузей економіки. Вкладення капіталу у сільське господарство такими промисловими гігантами як «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча», «Концерн» «Нафтоенерго», «Мотор-Січ», «Дніпро» та багатьма іншими сприяє капіталізації сільськогосподарського виробництва та поживленню інвестиційних процесів на аграрному ринку.

Висновки. Фінансова політика є імперативною теоретико-науковою системою планування, організації, регулювання й контролю фінансових відносин у процесі утворення й використання централізованих і децентралізованих грошових фондів держави та підприємств. Вона реалізується у фінансовій практиці й повинна мати в основі науково обґрунтовану концепцію, реалізація якої дає реальні практичні результати у вигляді запланованого економічного ефекту.

Інвестиційна політика, як одна з складових фінансової політики є частиною інвестиційного процесу, що сприяє розвитку сільського господарства і залежить від обсягу, структури та напрямку інвестування.

Особливістю фінансової й інвестиційної політики сталого розвитку аграрних підприємств є їх соціальна орієнтація на забезпечення соціальних стандартів та соціальний захист працівників підприємств і повинна співпадати з державною фінансовою та інвестиційною програмами.

Активізація діяльності лізингових компаній, створення сільськогосподарських кооперативів та аграрно-промислових інтегрованих об'єднань сприятиме капіталізації сільськогосподарської галузі.

Здійснюючи фінансову політику у напрямі покращення бюджетно-податкової, кредитної, інвестиційної і цінової системи, держава забезпечує підтримку сільськогосподарського виробництва шляхом реалізації державних, регіональних і галузевих програм.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Концепції комплексної програми підтримки розвитку українського села на 2006 – 2010 р.р.: Кабінет Міністрів України від 21.12.2005 р. №536 – р // Офіційний вісник України. – 2005. - №148. – С. 83-86.
2. Борецько І.П. Оцінка інвестиційної діяльності підприємств аграрного сектору економіки / І.П.Борецько // економіка АПК.-2009.-№12.-С.74-79.
3. Петіна Л. В. Управління фінансовими потоками аграрних підприємств: : [Моно-

графія] / Л. В. Петіна, Н. С. Танклевська – Херсон: Айлант, 2011. – 268 с.

4. Саблук П.Т. Формування міжгалузевих відносин: проблеми теорії та методології / Саблук П.Т., Малік М.Й., Валентинов В.Л. – К.: ІАЕ, 2002. – 294 с.

5. Танклевська Н. С. Фінансова політика сталого розвитку аграрних підприємств України: теорія, методологія, практика: [Монографія] / Н. С. Танклевська. – Херсон: Айлант, 2010. – 376 с.

6. Гуторитов О.І. Сучасні тенденції та оцінка інвестиційних процесів у сільському господарстві: Лекція / Харківський національний університет ім. Докучаєва. – Харків, 2002.- 52 с.

Рецензент – д.е.н., професор Плаксієнко В.Я.

УДК 657.1

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ПЕРЕОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Прийдак Т.Б., Яловега Л.В.

Полтавська державна аграрна академія

В статті розглянуті окремі проблеми переоцінки основних засобів. Проведено аналіз останніх публікацій присвячених даній темі, розроблені рекомендації щодо проведення переоцінки основних засобів та відображення результатів в обліку.

The problems of non – current fixed assets are dealt with. The analysis of the latest publication on this topic has been carried out, the methods of fixed assets assessment are suggested, the recommendations concerning their reestimation are developed.

Постановка проблеми. В процесі розвитку бухгалтерського обліку виникали складні та суперечливі питання щодо оцінки наявних ресурсів. Якщо залишкова вартість основних засобів суттєво відрізняється від ринкової (реальної), то дана невідповідність може суттєво викривляти фінансовий стан та результати діяльності підприємств. Процес проведення переоцінки є дуже важливим, але водночас складним і трудомістким. Це зумовлено складністю методології відображення в обліку результатів переоцінки. Причинами цього є і використання нових економічних термінів, і складність формулювання положень нормативних актів, і навіть протиріччя між їх нормами. Саме тому особливої актуальності набувають дослідження методики переоцінки основних засобів та відображення результатів в обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблеми відображення в обліку результатів переоцінки займалися багато науковців, серед яких слід відзначити: Н. Багатко, М. Білуха, Ф. Бутинця, Ф. Вуд, С. Голов, О. Голованов, Р. Грачова, М. Дем'яненко, В. Завгородній, Г. Кірейцев, В. Кужельний, В. Линник, С. Максutow, В. Палій, М. Огійчук, В. Сопко, Л. Сук, М. Чумаченко та ін.

Постановка завдання. Мета статті полягає у висвітленні проблемних питань обліку операцій з переоцінки основних засобів на основі аналізу останніх редакцій нормативних документів та можливих варіантів їх вирішення для задоволення потреб управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні триває процес